ePublishing
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

1ο Διεθνές Διαδικτυακό Εκπαιδευτικό Συνέδριο Από τον 20ο στον 21ο αιώνα μέσα σε 15 ημέρες

Αρ. 1 (2021)

Τόμος Πρακτικών 1ο Διαδικτυακό Εκπαιδευτικό Συνέδριο "Από τον 20ο στον 21ο αιώνα μέσα σε 15 ημέρες: Η απότομη μετάβαση της εκπαιδευτικής μας πραγματικότητας σε ψηφιακά περιβάλλοντα. Στάσεις – Αντιλήψεις – Σενάρια – Προοπτικές – Προτάσεις

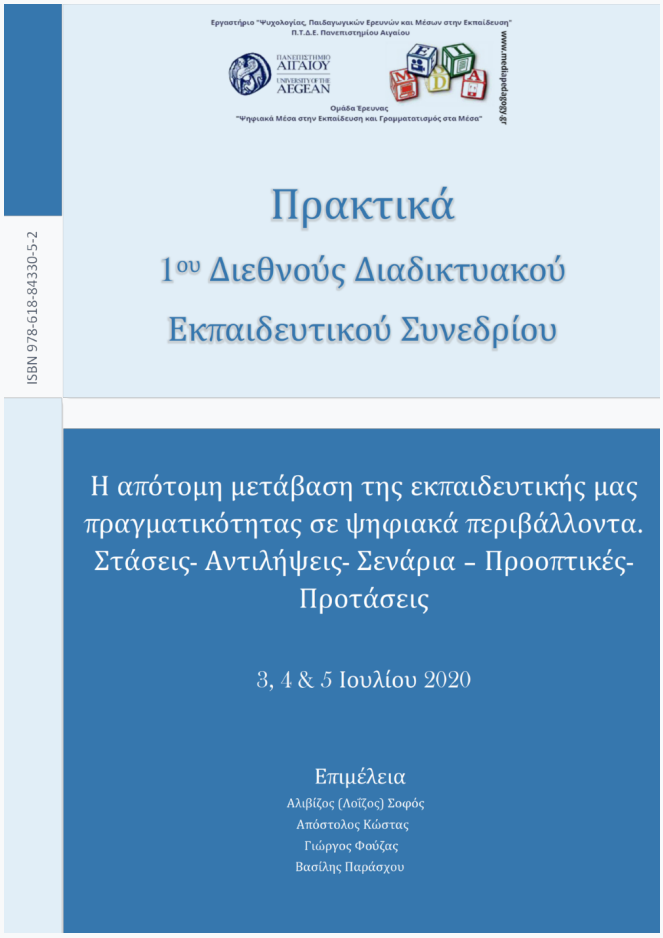

Στάσεις και Αντιλήψεις εκπαιδευτικών ΕΠΑ.Λ. για την εξ αποστάσεως διδασκαλία όπως εφαρμόστηκε με την προσέγγιση "Μαθαίνουμε στο σπίτι"

Δημήτριος Κορρές, Αλιβίζος (Λοΐζος) Σοφός

doi: 10.12681/online-edu.3220

Στάσεις και Αντιλήψεις εκπαιδευτικών ΕΠΑ.Λ. για την εξ αποστάσεως διδασκαλία όπως εφαρμόστηκε με την προσέγγιση "Μαθαίνουμε στο σπίτι"

Δημήτριος Κορρές[1], Αλιβίζος (*Λοϊζος*) Σοφός[2]
premnt18017@aegean.gr, lsofos@aegean.gr
[1]Μεταπτυχιακός Φοιτητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
[2] Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Περίληψη

Σκοπός της έρευνας είναι η διερεύνηση των αντιλήψεων και των στάσεων που έχουν οι εκπαιδευτικοί των ΕΠΑΛ Κυκλάδων & Δωδεκανήσου για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και για τις επιπτώσεις του COVID-19 στην ακολουθητέα εκπαιδευτική διαδικασία. Ως ερευνητικό εργαλείο χρησιμοποιήθηκε το δομημένο ερωτηματολόγιο το οποίο συμπληρώθηκε ηλεκτρονικά από 126 εκπαιδευτικούς, όλων των ειδικοτήτων, οι οποίοι εργάζονται στα συγκεκριμένα ΕΠΑΛ. Τα αποτελέσματα της έρευνας καταδεικνύουν αφενός ότι οι εκπαιδευτικοί αναγνωρίζουν τα πλεονεκτήματα εφαρμογής της εξ αποστάσεως διδασκαλίας στην εκπαιδευτική διαδικασία και αφετέρου ότι εκφράζουν ορισμένες ανησυχίες για την αποτελεσματικότητα των συγκεκριμένων μεθόδων στην επίτευξη των μαθησιακών στόχων. Τα αποτελέσματα της έρευνας συμβάλλουν στην αναγνώριση των στάσεων, των αντιλήψεων και των προβληματισμών που έχουν οι εκπαιδευτικοί ως προς τη νέα εκπαιδευτική πραγματικότητα και δύναται να αξιοποιηθούν από τους φορείς άσκησης εκπαιδευτικών πολιτικών με σκοπό την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των ΤΠΕ στην εποχή του COVID-19.

Λέξεις κλειδιά: COVID-19, μαθησιακή διαδικασία, εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Εισαγωγή

Η κοινωνία πληροφοριών αποτελεί όρο που συχνά χρησιμοποιείται για να περιγράψει τον τρόπο με τον οποίον μία κοινότητα ανταποκρίνεται στη ραγδαία διάδοση και των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ). Στη σύγχρονη εποχή, υπάρχει διεθνές ενδιαφέρον για το ρόλο που μπορεί να έχουν οι ΤΠΕ στη δημιουργία οικονομικών, κοινωνικών και εκπαιδευτικών αλλαγών (Kozma, 2008). Οι εκπαιδευτικοί οργανισμοί επενδύουν σε ΤΠΕ με σκοπό τη βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσα από την υιοθέτηση τεχνικών εξ αποστάσεως εκπαίδευσης που κυρίως είναι γνωστές ως διαδικασίες e-learning (Bates, 2001). Η διαδικτυακή μάθηση (e-learning) αποτελεί την εκπαιδευτική διαδικασία που παρέχεται με τη ρήση των ΤΠΕ και η οποία σχεδιάζεται εξειδικευμένα με σκοπό την υποστήριξη των μαθησιακών στόχων που έχουν τεθεί (Sun et al, 2008).

Επιπλέον, τα συστήματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης μπορούν να συμβάλλουν στην ενίσχυση των εκπαιδευτικών οργανισμών καθώς συμβάλλουν στην καλύτερη αντιμετώπιση των ολοένα και αυξανόμενων εκπαιδευτικών αναγκών υπό το πρίσμα των ολοένα και μεγαλύτερων ελλείψεων στον αριθμό των διαθέσιμων εκπαιδευτικών (Lwoga, 2012). Στο πλαίσιο αυτό, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αναγνωρίζεται από το ευρύ κοινό και τους οργανισμούς ως μία διαδικασία προσαρμογής της εκπαιδευτικής διαδικασίας στο σύγχρονο τεχνολογικό περιβάλλον και κυρίως προσαρμογής στις εξελίξεις και τις νέες τεχνολογίες που σχετίζονται με το διαδίκτυο. Δεδομένου ότι η διαδικτυακή μάθηση αποτελεί μία οικονομική, ευέλικτη και εύκολη στην παροχή διαδικασία, λόγω απουσίας χρονικών και τοπικών

περιορισμών, αποτελεί μία ελκυστική επιλογή για τις αναπτυγμένες χώρες (Carey & Blatnik, 2005).

Πιο συγκεκριμένα, η ύπαρξη τεχνολογικών εφαρμογών αποτελεί σημαντική ευκαιρία για την προώθηση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (εικονικές τάξεις, μάθηση μέσω έξυπνων κινητών, γρήγορη ηλεκτρονική μάθηση κ.α.). Ειδικότερα, το γεγονός ότι σχεδόν τα τρία τέταρτα (74%) του παγκόσμιου πληθυσμού έχουν πρόσβαση σε email και ότι σχεδόν το 100% των ατόμων ηλικίας 16-24 ετών, σε όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ, έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο, δύναται να καταδείξει την υψηλή πίεση που σημειώνεται στα συστήματα εκπαίδευσης για εφαρμογή των διαδικασιών εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Wotto, 2020).

Μία πρόσφατη πρόκληση για την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ήταν η χρήση της συγκεκριμένης μεθόδου ως αποκλειστικού μέσου μαθησιακής διαδικασίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 (Bhaumik & Priyadarshini, 2020). Ειδικότερα, η αναστολή λειτουργίας των σχολείων κατά την πανδημία είχε ως αποτέλεσμα την ανάγκη για εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Η ανάγκη για άμεση εφαρμογή της συγκεκριμένης μεθόδου δημιούργησε σημαντικές προκλήσεις για το εκπαιδευτικό σύστημα που έπρεπε να συντονίσει τις διαδικασίες, για τους μαθητές οι οποίοι έπρεπε να προσαρμοστούν στη χρήση των νέων εργαλείων αλλά και για τους εκπαιδευτικούς οι οποίοι έπρεπε να συντονίσουν τη μαθησιακή διαδικασία σε ένα νέο περιβάλλον.

Στο πλαίσιο αυτό, σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η αξιολόγηση των στάσεως και των αντιλήψεων που έχουν οι εκπαιδευτικοί των ΕΠΑΛ στις Κυκλάδες και τα Δωδεκάνησα για την εφαρμογή των διαδικασιών εξ αποστάσεως εκπαίδευσης κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Στους επιμέρους στόχους της έρευνας συγκαταλέγεται η διερεύνηση των απόψεων που έχουν οι εκπαιδευτικοί, των επιπτώσεων που είχε η πανδημία στη μαθησιακή διαδικασία, η καταγραφή των τεχνολογικών εργαλείων που χρησιμοποιήθηκαν κατά την κρίση του κορονοϊού και την περίοδο αναστολής λειτουργίας των σχολείων καθώς και η συγκέντρωση απόψεων και προτάσεων για τη βελτίωση των διαδικασιών εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Μεθοδολογία Έρευνας

Σκοπός και στόχοι

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση των απόψεων που έχουν οι εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης των Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑ.Λ.) σε Κυκλάδες και Δωδεκάνησα, αναφορικά με την υιοθέτηση της εξ αποστάσεως εκπαίδευση με την προσέγγιση «μαθαίνω στο σπίτι» όπως εφαρμόστηκε κατά τη διάρκεια αναστολής λειτουργίας των σχολείων κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19.

Στους επιμέρους στόχους της έρευνας συγκαταλέγεται η καταγραφή των απόψεων που έχουν οι εκπαιδευτικοί ΕΠΑ.Λ. για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση όπως εφαρμόστηκε με την προσέγγιση «μαθαίνουμε στο σπίτι», η καταγραφή των αντιλήψεων για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση όπως εφαρμόστηκε κατά την περίοδο αναστολής λειτουργίας των σχολείων λόγω COVID-19 καθώς και η αξιολόγηση των στάσεων και των απόψεων που έχουν οι εκπαιδευτικοί αναφορικά με το βαθμό στον οποίον η πανδημία COVID-19 επηρεάζει την εκπαιδευτική διαδικασία. Στο πλαίσιο αυτό, καταγράφονται απαντήσεις αναφορικά με την αλληλεπίδραση που είχαν με τους μαθητές, με τις πλατφόρμες διδασκαλίας που αξιοποιήθηκαν καθώς και με την αποτελεσματικότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας.

Ερευνητικές Υποθέσεις

Οι ερευνητικές υποθέσεις για την παρούσα έρευνα αποτυπώνονται παρακάτω:

- **Ερευνητική Υπόθεση 1η** *(Μηδενική H_0)*: Οι απόψεις των εκπαιδευτικών των ΕΠΑ.Λ. αναφορικά με τη χρήση εξ αποστάσεως διδασκαλίας στην εκπαίδευση δεν επηρεάζονται από το φύλο τους.
- **Ερευνητική Υπόθεση 2η** *(Μηδενική H_0)*: Οι απόψεις των εκπαιδευτικών των ΕΠΑ.Λ. αναφορικά με τη χρήση εξ αποστάσεως διδασκαλίας στην εκπαίδευση δεν επηρεάζονται από την ηλικία τους.
- **Ερευνητική Υπόθεση 3η** *(Μηδενική H_0)*: Οι απόψεις των εκπαιδευτικών των ΕΠΑ.Λ. αναφορικά με τη χρήση εξ αποστάσεως διδασκαλίας στην εκπαίδευση δεν επηρεάζονται από το εκπαιδευτικό τους επίπεδο.
- **Ερευνητική Υπόθεση 4η** *(Μηδενική H_0)*: Οι απόψεις των εκπαιδευτικών των ΕΠΑ.Λ. αναφορικά με τη συχνότητα χρήσης της εξ αποστάσεως διδασκαλίας πριν από την αναστολή λειτουργίας των σχολείων δεν επηρεάζονται από τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά.
- **Ερευνητική Υπόθεση 5η** *(Μηδενική H_0)*:Οι απόψεις των εκπαιδευτικών των ΕΠΑ.Λ. αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση κατά την περίοδο της πανδημίας COVID-19 (αναστολή λειτουργίας σχολείων) δεν επηρεάζονται από το φύλο τους.
- **Ερευνητική Υπόθεση 6η** *(Μηδενική H_0)*: Οι απόψεις των εκπαιδευτικών των ΕΠΑ.Λ. αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση κατά την περίοδο της πανδημίας COVID-19 (αναστολή λειτουργίας σχολείων) δεν επηρεάζονται από την ηλικία τους.
- **Ερευνητική Υπόθεση 7η** *(Μηδενική H_0)*: Οι απόψεις των εκπαιδευτικών των ΕΠΑ.Λ. αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση κατά την περίοδο της πανδημίας COVID-19 (αναστολή λειτουργίας σχολείων) δεν επηρεάζονται από το εκπαιδευτικό τους επίπεδο.

Ερευνητική Μέθοδος - Πληθυσμός - Δείγμα

Ως ερευνητική μέθοδος η υιοθετήθηκε η ποσοτική δειγματοληπτική έρευνα. Η συγκεκριμένη μέθοδος χρησιμοποιήθηκε πρόσφατα και σε άλλες δημοσιευμένες έρευνες που είχαν ως σκοπό την καταγραφή αντιλήψεων αναφορικά με την επίδραση που είχε η εκπαιδευτική διαδικασία κατά τη διάρκεια του COVID-19 (Bhaumik Priyadarshini 2020).

Λόγω του χρονικού περιορισμού για τη μελέτη των απόψεων που έχουν οι εκπαιδευτικοί για την εφαρμογή της μεθόδου εξ αποστάσεως διδασκαλίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας (COVID-19), ως καταλληλότερη μέθοδος χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της δειγματοληψίας ευκολίας, ενώ δεδομένης της μικρής κλίμακας που έχει η συγκεκριμένη έρευνα έγινε εφαρμογή της δειγματοληψίας χωρίς πιθανότητα (Robson, 2010).

Ως πληθυσμός της έρευνας λογίζονται οι εκπαιδευτικοί των ΕΠΑ.Λ. Κυκλάδων και Δωδεκανήσων οι οποίοι συνολικά ανέρχονται στους 620. Το δείγμα της έρευνας είναι 126 εκπαιδευτικοί εκ των οποίων το 54,76% (N=69) είναι γυναίκες και το 45,24% (N=57) άντρες, ενώ η μέση ηλικία του δείγματος είναι τα 43,4 έτη.

Για την επίτευξη των σκοπών της έρευνας δημιουργήθηκε ένα ερωτηματολόγιο το οποίο αξιοποιεί ερωτήσεις από τη βιβλιογραφία καθώς και ερωτήσεις από αντίστοιχη έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση Δράμας και αφορά στην εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης κατά τη διάρκεια του COVID-19 (Κιουλάνης, 2020).

Για τη συλλογή των δεδομένων, αναπτύχθηκε ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο το οποίο καταγράφει τις στάσεις και τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης κατά την περίοδο της πανδημίας. το οποίο διανεμήθηκε μέσω

διαδικτύου με την εφαρμογή google forms. Η επιλογή του ηλεκτρονικού τρόπου διαμοιρασμού ερωτηματολογίων μέσω του google forms αποτελεί διαδικασία που εφαρμόστηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 με σκοπό την άμεση συλλογή απαντήσεων (Bhaumik Priyadarshini 2020). Η χρήση δομημένου ερωτηματολογίου το οποίο διανέμεται ηλεκτρονικά στους εκπαιδευτικούς για την καταγραφή απόψεων-στάσεων-αντιλήψεων, έχει χρησιμοποιηθεί αρκετές φορές σε διεθνείς έρευνες ακόμη και πριν την εμφάνιση της πανδημίας COVID-19 (Al-Zahrani, 2015). Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε την περίοδο 16/06/20 – 04/08/20.

Στατιστική Ανάλυση

Η στατιστική ανάλυση των απαντήσεων πραγματοποιήθηκε με περιγραφική και επαγωγική ανάλυση και υλοποιήθηκε στο στατιστικό πρόγραμμα SPSS V21. Ως προς την περιγραφική στατιστική εκτιμήθηκαν οι συχνότητες (σχετικές) καθώς και οι ποσοστιαίες συχνότητες των απαντήσεων, ενώ για τις ποσοτικές μεταβλητές έγινε υπολογισμός του μέσου όρου, της τυπικής απόκλισης και των ακραίων τιμών (μέγιστη – ελάχιστη τιμή). Ως προς την επαγωγική στατιστική, για την κατάλληλη επιλογή των στατιστικών εργαλείων που χρησιμοποιούνται στην παρούσα εργασία, πραγματοποιήθηκε αρχικά έλεγχος κανονικής κατανομής για τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου, αξιοποιώντας το κριτήριο Kolmogorov-Smirnov. Βάσει του συγκεκριμένου κριτηρίου, για όλες τις ποσοτικές μεταβλητές συμπεραίνεται ότι δεν ακολουθείται η κανονική κατανομή. Επομένως, για τη διενέργεια επαγωγικής στατιστικής χρησιμοποιείται το κριτήριο Mann-Whitney U test στην περίπτωση ελέγχου στατιστικά σημαντικών διαφορών μεταξύ δύο ανεξάρτητων δειγμάτων (π.χ. αντρών και γυναικών) και τον έλεγχο Kruskall-Wallis για τη διενέργεια στατιστικά σημαντικών διαφορών μεταξύ περισσοτέρων από δύο ανεξάρτητων δειγμάτων (π.χ. ηλικιακές ομάδες).

Αποτελέσματα

Οι άντρες εκπαιδευτικοί αποτελούν το 45,2% του δείγματος, ενώ οι γυναίκες εκπαιδευτικοί αποτελούν το 54,8 του δείγματος, ενώ η μέση ηλικία των εκπαιδευτικών είναι 43,4 έτη. Ειδικότερα, η πλειονότητα των ερωτηθέντων με ποσοστό 38,9% εντάσσεται ηλικιακά στην κατηγορία 37-43 ετών. Ακολούθως, το 27% ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 44-49 ετών. Το 19% των εκπαιδευτικών ΕΠΑΛ του δείγματος έχει ηλικία που κυμαίνεται σε επίπεδα άνω των 49 ετών, ενώ το 15,1% έχει ηλικία μικρότερη των 37 ετών. Ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης, το 42,1% των εκπαιδευτικών του δείγματος κατέχει επίπεδο μεταπτυχιακού, ενώ το 30,2% κατέχει πτυχίο ΑΕΙ. Ακολούθως, το 27% των εκπαιδευτικών του δείγματος κατέχει πτυχίο ΑΤΕΙ, ενώ μόλις το 0,8% των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών κατέχει διδακτορικό τίτλο. Στον πίνακα 1 παρουσιάζονται οι απόψεις των εκπαιδευτικών του δείγματος για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Πίνακας 1. Απόψεις εκπαιδευτικών ΕΠΑΛ για την εξ αποστάσεως διδασκαλία

	Διαφωνώ απόλυτα	**Διαφωνώ**	**Ούτε συμφωνώ/ούτε διαφωνώ**	**Συμφωνώ**	**Συμφωνώ απόλυτα**
Η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας μπορεί να κάνει περισσότερο αποτελεσματική την εκπαιδευτική διαδικασία.	6.3	24.6	26.2	34.9	7.9

Η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας μπορεί να αυξήσει την κινητοποίηση των μαθητών.	7.9	23.0	31.7	36.5	0.8
Η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας μπορεί να δημιουργήσει θετική συμπεριφορά των μαθητών ως προς τη μάθηση.	4.0	22.2	32.5	39.7	1.6
Η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας μπορεί να κάνει τις εκπαιδευτικές λειτουργίες περισσότερο ενδιαφέρουσες και ευχάριστες.	1.6	16.7	31.0	44.4	6.3
Η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας μπορεί να ενισχύσει τη συμμετοχή και τη δραστηριοποίηση των μαθητών.	3.2	25.4	33.3	35.7	2.4
Η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας μπορεί να κάνει τους μαθητές να αντιληφθούν καλύτερα το πώς η τεχνολογία επηρεάζει τις ζωές τους.	0.8	4.0	23.0	59.5	12.7
Ως καθηγητής, δεν αισθάνομαι ότι η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας μου προσφέρει κάποια οφέλη.	15.9	41.3	25.4	13.5	4.0
Η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας είναι εξίσου σημαντική για τους μαθητές με τη χρήση βιβλίων.	8.7	32.5	34.9	21.4	2.4
Η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας μπορεί να βελτιώσει την εκπαιδευτική μου απόδοση.	7.1	15.9	35.7	37.3	4.0
Δεν αισθάνομαι ότι η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας μπορεί να με βοηθήσει ώστε να αποκτήσω νέες δεξιότητες.	14.3	46.0	22.2	15.9	1.6
Η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας κάνει εύκολο για τους καθηγητές να εξηγήσουν την έννοια του μαθήματος.	11.1	32.5	31.7	23.8	0.8
Η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας κάνει εύκολη την παρακολούθηση της μαθησιακής προόδου των μαθητών.	11.9	29.4	29.4	27.0	2.4

Η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας κάνει εύκολη την αξιολόγηση της προόδου των μαθητών.	12.7	27.0	24.6	33.3	2.4
Η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας δημιουργεί πολλά τεχνικά προβλήματα.	3.2	8.7	27.0	43.7	17.5
Πιστεύω στις ικανότητές μου και στη γνώση μου ως προς τη χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας κατά την εκπαιδευτική διαδικασία.	0.0	13.5	31.7	42.1	12.7
Σημείωση: N = 126					

Στον πίνακα 2 παρουσιάζονται οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών ως προς το βαθμό ικανοποίησης και επίτευξης των εκπαιδευτικών στόχων κατά την περίοδο αναστολής λειτουργίας των σχολείων.

Πίνακας 2. Ικανοποίηση και βαθμός επίτευξης στόχων μέσω της εξ αποστάσεως διδασκαλίας όπως εφαρμόστηκε με τη μέθοδο «μαθαίνουμε στο σπίτι»

	Καθόλου	**Λίγο**	**Αρκετά**	**Πολύ**	**Πάρα πολύ**
Πόσο ικανοποιημένος/η είστε από την αλληλεπίδραση που αναπτύσσεται κατά την ώρα του μαθήματος;	3,2	40,5	47,6	7,1	1,6
Μέσω της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης πιστεύετε ότι επιτυγχάνονται οι γνωστικοί στόχοι του μαθήματος που διδάσκετε;	2,4	36,5	44,4	14,3	2,4
Μέσω της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης πιστεύετε ότι επιτυγχάνονται οι συναισθηματικοί στόχοι μάθησης;	22,2	46,0	23,8	5,6	2,4
Είστε ικανοποιημένος/η από τις δυνατότητες υποστήριξης και ενθάρρυνσης των μαθητών, που σας παρέχει το σύστημα;	14,3	44,4	32,5	7,9	0,8
Είστε ικανοποιημένος/η από τις δυνατότητες που σας προσφέρει η πλατφόρμα προκειμένου να αξιολογήσετε την κατανόηση από τους μαθητές της ύλης που τους διδάξατε;	9,5	47,6	35,7	7,1	-
Θεωρείτε ότι η πλατφόρμα σύγχρονης εξ αποστάσεως διδασκαλίας που χρησιμοποιείτε είναι εύχρηστη και φιλική;	4,0	27,8	48,4	15,9	4,0
Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων το πρόγραμμα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης δεν αποσκοπεί στο να υποκαταστήσει τη δια ζώσης εκπαίδευση ούτε να καλύψει τη διδακτέα ύλη, αλλά να διατηρήσει την επαφή των μαθητών με τη μαθησιακή διαδικασία. Πιστεύετε ότι επιτυγχάνεται αυτός ο στόχος;	6,3	32,5	38,1	21,4	1,6
Σημείωση: N = 126					

Στον πίνακα 3 παρουσιάζονται οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών ως προς το βαθμό στον οποίον θεωρούν σημαντικές ορισμένες εκπαιδευτικές προτεραιότητες κατά τη διάρκεια του COVID-19.

Πίνακας 1. Απόψεις εκπαιδευτικών ΕΠΑΛ ως προς τις εκπαιδευτικές προτεραιότητες

	Καθόλου	**Λίγο**	**Μέτρια**	**Πολύ**	**Πάρα πολύ**
Τη διασφάλιση της συνέχειας στη διαδικασία μάθησης των μαθητών κατά τη διάρκεια του COVID-19	1,6	7,9	32,5	35,7	22,2
Την υποστήριξη μαθητών που έχουν ελλείψεις για ανεξάρτητη μάθηση κατά τη διάρκεια του COVID-19	6,3	14,3	17,5	33,3	28,6
Τη διασφάλιση της συνέχειας στη διαδικασία μάθησης των μαθητών κατά τη διάρκεια του COVID-19	11,1	12,7	15,9	30,2	30,2
Σημείωση: N = 126					

Στον πίνακα 4 παρουσιάζονται τα στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα ως προς την επίδραση του φύλου των εκπαιδευτικών στις απόψεις τους για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Πίνακας 4. Επίδραση φύλου στις απόψεις για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση

		N	**M.T.**	**TA**	**MWU test**	**P-value**
Η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας μπορεί να κάνει περισσότερο αποτελεσματική την εκπαιδευτική διαδικασία	Άντρας	57	3.46	1.02	-3.103	**0.002**
	Γυναίκα	69	2.87	1.06		
	Σύνολο	126	3.13	1.08		
Η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας μπορεί να αυξήσει την κινητοποίηση των μαθητών	Άντρας	57	3.26	0.84	-2.826	**0.005**
	Γυναίκα	69	2.77	1.03		
	Σύνολο	126	2.99	0.98		
Πιστεύω στις ικανότητές μου και στη γνώση μου ως προς τη χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας κατά την εκπαιδευτική διαδικασία	Άντρας	57	3.39	0.90	-1.669	**0.095**
	Γυναίκα	69	3.67	0.85		
	Σύνολο	126	3.54	0.88		

Στον πίνακα 5 παρουσιάζονται τα στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα ως προς την επίδραση της ηλικίας των εκπαιδευτικών στις απόψεις τους για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Πίνακας 5. Επίδραση ηλικίας στις απόψεις για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση

		N	MT	TA	Chi-Square test	P-value
Η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας μπορεί να δημιουργήσει θετική συμπεριφορά των μαθητών ως προς τη μάθηση	<37 ετών	19	3.53	0.84	7.308	**0.063**
	37 - 43 ετών	49	3.22	0.85		
	44 - 49 ετών	34	2.97	0.97		
	>49 ετών	24	2.83	0.92		
	Σύνολο	126	3.13	0.91		
Η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας μπορεί να κάνει τις εκπαιδευτικές λειτουργίες περισσότερο ενδιαφέρουσες και ευχάριστες	<37 ετών	19	3.79	0.85	13.070	**0.004**
	37 - 43 ετών	49	3.55	0.84		
	44 - 49 ετών	34	3.21	0.84		
	>49 ετών	24	2.92	0.88		
	Σύνολο	126	3.37	0.89		
Η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας μπορεί να ενισχύσει τη συμμετοχή και τη δραστηριοποίηση των μαθητών	<37 ετών	19	3.68	0.82	9.749	**0.021**
	37 - 43 ετών	49	3.06	0.85		
	44 - 49 ετών	34	2.94	0.89		
	>49 ετών	24	2.88	0.99		
	Σύνολο	126	3.09	0.91		
Η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας μπορεί να κάνει τους μαθητές να αντιληφθούν καλύτερα το πώς η τεχνολογία επηρεάζει τις ζωές τους	<37 ετών	19	4.05	0.40	8.209	**0.042**
	37 - 43 ετών	49	3.80	0.82		
	44 - 49 ετών	34	3.85	0.78		
	>49 ετών	24	3.50	0.66		
	Σύνολο	126	3.79	0.74		
Ως καθηγητής, δεν αισθάνομαι ότι η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας μου προσφέρει κάποια οφέλη	<37 ετών	19	1.84	0.83	13.011	**0.005**
	37 - 43 ετών	49	2.51	0.94		
	44 - 49 ετών	34	2.44	0.99		
	>49 ετών	24	3.00	1.22		
	Σύνολο	126	2.48	1.04		
Η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας μπορεί να βελτιώσει την εκπαιδευτική μου απόδοση	<37 ετών	19	3.74	0.87	12.374	**0.006**
	37 - 43 ετών	49	3.24	0.83		
	44 - 49 ετών	34	2.94	1.04		
	>49 ετών	24	2.79	1.06		
	Σύνολο	126	3.15	0.98		
Δεν αισθάνομαι ότι η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας μπορεί να με	<37 ετών	19	2.05	1.03	7.073	**0.070**
	37 - 43 ετών	49	2.39	0.79		

βοηθήσει ώστε να αποκτήσω νέες δεξιότητες	44 - 49 ετών	34	2.47	1.02		
	>49 ετών	24	2.83	1.13		
	Σύνολο	126	2.44	0.98		
Η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας κάνει εύκολο για τους καθηγητές να εξηγήσουν την έννοια του μαθήματος	<37 ετών	19	3.37	1.07	12.932	**0.005**
	37 - 43 ετών	49	2.76	0.97		
	44 - 49 ετών	34	2.47	0.93		
	>49 ετών	24	2.42	0.78		
	Σύνολο	126	2.71	0.98		
Η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας παρέχει ευκαιρία για βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας μου	<37 ετών	19	4.05	0.78	13.286	**0.004**
	37 - 43 ετών	49	3.31	0.80		
	44 - 49 ετών	34	3.29	1.00		
	>49 ετών	24	3.04	1.16		
	Σύνολο	126	3.37	0.97		

Στον πίνακα 6 παρουσιάζονται τα στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα ως προς την επίδραση της ηλικίας των εκπαιδευτικών στις απόψεις τους για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Πίνακας 6. Επίδραση εκπαιδευτικού επιπέδου στις απόψεις για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση

		N	MT	TA	MWU test	P-value
Η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας μπορεί να αυξήσει την κινητοποίηση των μαθητών	Βασικό τίτλο	72	2.86	1.03	-1.701	**0.089**
	Ανώτερο τίτλο	54	3.17	0.88		
	Σύνολο	126	2.99	0.98		
Η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας μπορεί να δημιουργήσει θετική συμπεριφορά των μαθητών ως προς τη μάθηση	Βασικό τίτλο	72	2.94	0.96	-2.487	**0.013**
	Ανώτερο τίτλο	54	3.37	0.78		
	Σύνολο	126	3.13	0.91		
Η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας μπορεί να ενισχύσει τη συμμετοχή και τη δραστηριοποίηση των μαθητών	Βασικό τίτλο	72	2.97	0.90	-1.758	**0.079**
	Ανώτερο τίτλο	54	3.24	0.91		
	Σύνολο	126	3.09	0.91		
Ως καθηγητής, δεν αισθάνομαι ότι η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας μου προσφέρει κάποια οφέλη	Βασικό τίτλο	72	2.69	1.04	-2.661	**0.008**
	Ανώτερο τίτλο	54	2.20	0.98		
	Σύνολο	126	2.48	1.04		
Δεν αισθάνομαι ότι η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας μπορεί να με βοηθήσει ώστε να αποκτήσω νέες δεξιότητες	Βασικό τίτλο	72	2.72	1.01	-3.737	**0.000**
	Ανώτερο τίτλο	54	2.07	0.80		
	Σύνολο	126	2.44	0.98		
Πιστεύω στις ικανότητές μου και στη γνώση μου ως προς τη χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας κατά την εκπαιδευτική διαδικασία	Βασικό τίτλο	72	3.31	0.87	-3.435	**0.001**
	Ανώτερο τίτλο	54	3.85	0.81		
	Σύνολο	126	3.54	0.88		

Στον πίνακα 7 παρουσιάζονται τα στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα για την επίδραση των δημογραφικών χαρακτηριστικών στη συχνότητα χρήσης της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης πριν την πανδημία. Η ερώτηση για τη συχνότητα χρήσης της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης διαβαθμίστηκε λαμβάνοντας τιμές από ποτέ έως αρκετά συχνά και επομένως όσο υψηλότεροι οι μέσοι όροι των απαντήσεων, τόσο μεγαλύτερη η συχνότητα με την οποία οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούσαν τη χρήση της εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Πίνακας 2. Επίδραση δημογραφικών χαρακτηριστικών στη συχνότητα χρήσης της εξ αποστάσεως διδασκαλίας πριν την πανδημία

Mann-Whithney U test	N	M.T.	T.A.	Test	P-value
Φύλο					
Άντρας	57	1.53	0.80	-1.684	**0.092**
Γυναίκα	69	1.74	0.92		
Σύνολο	126	1.64	0.87		
Επίπεδο εκπαίδευσης					
Βασικό τίτλο	72	1.54	0.93	-2.570	**0.010**
Ανώτερο τίτλο	54	1.78	0.77		
Σύνολο	126	1.64	0.87		

Στον πίνακα 8 παρουσιάζονται τα στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα για την επίδραση των δημογραφικών χαρακτηριστικών στις απόψεις των εκπαιδευτικών για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην περίοδο της πανδημίας.

Πίνακας 8. Επίδραση της ηλικίας στις απόψεις των εκπαιδευτικών για τη χρήση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης κατά την περίοδο αναστολής λειτουργίας των σχολείων λόγω COVID-19

		N	MT	TA	MWU test / Z-test	P-value
Επίδραση Φύλου						
Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων το πρόγραμμα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης δεν αποσκοπεί στο να υποκαταστήσει τη δια ζώσης εκπαίδευση ούτε να καλύψει τη διδακτέα ύλη, αλλά να διατηρήσει την επαφή των μαθητών με τη μαθησιακή διαδικασία. Πιστεύετε ότι επιτυγχάνεται αυτός ο στόχος;	Άντρας	57	2.98	0.97	-2.167	**0.030**
	Γυναίκα	69	2.64	0.82		
	Σύνολο	126	2.79	0.91		
Επίδραση Ηλικίας						
Πόσο ικανοποιημένος/η είστε από την αλληλεπίδραση που αναπτύσσεται κατά την ώρα του μαθήματος;	<37 ετών	19	3.00	0.82	6.560	**0.087**
	37 - 43 ετών	49	2.55	0.71		
	44 - 49 ετών	34	2.71	0.76		

	>49 ετών	24	2.42	0.58		
	Σύνολο	126	2.63	0.73		
Είστε ικανοποιημένος/η από τις δυνατότητες υποστήριξης και ενθάρρυνσης των μαθητών, που σας παρέχει το σύστημα;	<37 ετών	19	2.68	0.58	6.953	**0.073**
	37 - 43 ετών	49	2.43	0.87		
	44 - 49 ετών	34	2.32	0.88		
	>49 ετών	24	2.04	0.91		
	Σύνολο	126	2.37	0.85		
Θεωρείτε ότι η πλατφόρμα σύγχρονης εξ αποστάσεως διδασκαλίας που χρησιμοποιείτε είναι εύχρηστη και φιλική;	<37 ετών	19	3.26	0.65	8.455	**0.037**
	37 - 43 ετών	49	2.90	0.87		
	44 - 49 ετών	34	2.88	1.01		
	>49 ετών	24	2.54	0.66		
	Σύνολο	126	2.88	0.86		
Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων το πρόγραμμα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης δεν αποσκοπεί στο να υποκαταστήσει τη δια ζώσης εκπαίδευση ούτε να καλύψει τη διδακτέα ύλη, αλλά να διατηρήσει την επαφή των μαθητών με τη μαθησιακή διαδικασία. Πιστεύετε ότι επιτυγχάνεται αυτός ο στόχος;	<37 ετών	19	3.11	0.81	6.732	**0.081**
	37 - 43 ετών	49	2.80	0.89		
	44 - 49 ετών	34	2.88	0.88		
	>49 ετών	24	2.42	0.97		
	Σύνολο	126	2.79	0.91		

Συμπεράσματα

Οι εκπαιδευτικοί των ΕΠΑΛ σε μεγάλο βαθμό θεωρούν ότι η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας δύναται να συμβάλλει στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της εκπαιδευτικής διαδικασίας, ενώ παράλληλα μπορεί να συμβάλλει τόσο στην ενίσχυση της θετικής συμπεριφοράς των μαθητών ως προς τη διαδικασία μάθησης όσο και στη βελτίωση της αντίληψης των μαθητών ως προς τον τρόπο με τον οποίον η τεχνολογία επηρεάζει τις ζωές τους. Εντούτοις, σημαντικό ποσοστό των εκπαιδευτικών ΕΠΑΛ θεωρεί ότι η χρήση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας δε συμβάλλει στη δημιουργία κάποιου οφέλους, ούτε στην απόκτηση κάποιων δεξιοτήτων. Ωστόσο, γίνεται κοινά αποδεκτό ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση δημιουργεί αρκετά τεχνικά προβλήματα.

Κατά τη διάρκεια της πανδημίας, οι εκπαιδευτικοί ΕΠΑΛ κλήθηκαν να εφαρμόσουν εργαλεία εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την υλοποίηση της παρέμβασης «μαθαίνουμε στο σπίτι», ωστόσο σε σημαντικό ποσοστό θεωρούν ότι η προσβασιμότητα των μαθητών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση ήταν μέτρια. Κατά την εφαρμογή της συγκεκριμένης προσέγγισης οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποίησαν τις λειτουργίες «ανεβάσματος" κάποιου αρχείου ή διαμοιρασμού οθόνης, ενώ οι μαθητές κυρίως υπέβαλλαν ερωτήματα και έπαιρναν τον λόγο. Η εμπειρία που αποκόμισαν οι εκπαιδευτικοί ΕΠΑΛ κατά τη διάρκεια αναστολής της

λειτουργίας των σχολείων κάνει σαφές ότι σε περιορισμένο βαθμό η εξ αποστάσεως διδασκαλία δημιουργεί ικανοποίηση από την αλληλεπίδραση με τους μαθητές ή από την επίτευξη γνωστικών και συναισθηματικών στόχων του μαθήματος.

Τα αποτελέσματα της επαγωγικής ανάλυσης δείχνουν ότι οι άντρες εκπαιδευτικοί ΕΠΑΛ σε μεγαλύτερο βαθμό θεωρούν ότι η εξ αποστάσεως διδασκαλία αυξάνει την κινητοποίηση και την αποτελεσματικότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας, συγκριτικά με τις αντίστοιχες απόψεις των γυναικών. Ωστόσο, οι γυναίκες εκπαιδευτικοί ΕΠΑΛ έχουν σε μεγαλύτερο βαθμό αυτοπεποίθηση ως προς τις γνώσεις και τις ικανότητες χρήσης της εξ αποστάσεως διδασκαλίας.

Η ηλικία των εκπαιδευτικών ΕΠΑΛ αποτελεί έναν επιπρόσθετο παράγοντα ο οποίος επηρεάζει στατιστικά σημαντικά τις απόψεις και τις αντιλήψεις τους για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Ειδικότερα, οι εκπαιδευτικοί μικρότερης ηλικίας σε μεγαλύτερο βαθμό θεωρούν ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση δημιουργεί θετική συμπεριφορά των μαθητών ως προς τη μάθηση, κάνει τις εκπαιδευτικές λειτουργίες περισσότερο ενδιαφέρουσες και ευχάριστες, ενισχύει τη συμμετοχή και τη δραστηριοποίηση των μαθητών, κάνει τους μαθητές να αντιληφθούν καλύτερα το πώς η τεχνολογία επηρεάζει τις ζωές τους, βελτιώνει την εκπαιδευτική απόδοση των εκπαιδευτικών, βελτιώνει την ποιότητα της διδασκαλίας τους και τους κάνει ευκολότερο να εξηγήσουν την έννοια του μαθήματος. Από την άλλη πλευρά, οι μεγαλύτερης ηλικίας εκπαιδευτικοί ΕΠΑΛ θεωρούν σε μεγαλύτερο βαθμό ότι η εξ αποστάσεως διδασκαλία δεν τους προσφέρει οφέλη και δεν τους βοηθάει ως προς την απόκτηση νέων δεξιοτήτων.

Το επίπεδο εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών ΕΠΑΛ αποτελεί έναν παράγοντα που επηρεάζει τις απόψεις τους αναφορικά με τη χρήση και τα οφέλη της εξ αποστάσεως διδασκαλίας καθώς η εργασία έδειξε την ύπαρξη στατιστικά σημαντικών διαφορών μεταξύ των εκπαιδευτικών με βασικό τίτλο σπουδών (πτυχίο ΑΕΙ/ΑΤΕΙ) και εκείνων με ανώτερο επίπεδο σπουδών (μεταπτυχιακό/ διδακτορικό). Ειδικότερα, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού σε μεγαλύτερο βαθμό θεωρούν ότι η εξ αποστάσεως διδασκαλία αυξάνει την κινητοποίηση των μαθητών, δημιουργεί θετική συμπεριφορά για μάθηση στους μαθητές, ενισχύει τη δραστηριοποίηση των μαθητών και την αυτοπεποίθηση για τη χρήση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης κατά την εκπαιδευτική διαδικασία. Από την άλλη πλευρά, οι εκπαιδευτικοί ΕΠΑΛ με βασικό τίτλο σπουδών, θεωρούν ότι η χρήση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης δεν τους προσφέρει οφέλη και ότι δεν τους βοηθάει στην απόκτηση νέων δεξιοτήτων, σε αντίθεση με τους εκπαιδευτικούς με ανώτερες σπουδές που σε μεγαλύτερο βαθμό αναγνωρίζουν τα οφέλη χρήσης της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Πριν την αναστολή λειτουργίας των σχολείων λόγω πανδημίας, οι εκπαιδευτικοί ΕΠΑΛ που είχαν βασικό τίτλο σπουδών καθώς και οι άντρες εκπαιδευτικοί στατιστικά σημαντικά σε μικρότερο βαθμό χρησιμοποιούσαν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, συγκριτικά με τους υπόλοιπους εκπαιδευτικούς. Κατά την περίοδο αναστολής λειτουργίας των σχολείων λόγω COVID-19 τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι άντρες εκπαιδευτικοί στατιστικά θεωρούν σε υψηλότερο βαθμό ότι επιτεύχθηκε ο στόχος του Υπουργείου Παιδείας για την διατήρηση επαφής των μαθητών με τη μαθησιακή διαδικασία μέσω χρήσης της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Την ίδια άποψη ενστερνίζονται και οι εκπαιδευτικοί μικρότερης ηλικίας.

Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί ΕΠΑΛ με μικρότερη ηλικία στατιστικά σημαντικά σε μεγαλύτερο βαθμό είναι ικανοποιημένοι από την αλληλεπίδραση που αναπτύσσεται κατά τη διάρκεια του μαθήματος με εξ αποστάσεως διδασκαλία, είναι περισσότερο ικανοποιημένοι από τις δυνατότητες υποστήριξης και ενθάρρυνσης των μαθητών που τους παρέχεται από το σύστημα και σε μεγαλύτερο βαθμό θεωρούν ότι η πλατφόρμα εξ αποστάσεως διδασκαλίας

είναι εύχρηστη και φιλική, συγκριτικά με τους εκπαιδευτικούς που ανήκουν στις υπόλοιπες ομάδες.

Βάσει των ανωτέρω, οι απόψεις των εκπαιδευτικών για την αξιοποίηση της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαιδευτική διαδικασία και ειδικότερα για τη χρήση της την περίοδο αναστολής λειτουργίας των σχολείων επηρεάζεται στατιστικά σημαντικά από τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά. Ωστόσο, ανεξαρτήτως δημογραφικών χαρακτηριστικών οι εκπαιδευτικοί είναι επιφυλακτικοί και προβληματισμένοι για το μέλλον της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Στο πλαίσιο αυτό, τα αποτελέσματα της παρούσας εργασίας δύναται να αξιοποιηθούν από το Υπουργείο Παιδείας, από τις διευθύνσεις δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και από τις διευθύνσεις των κατά τόπους σχολικών μονάδων ΕΠΑΛ με σκοπό την καλύτερη ενθάρρυνση των εκπαιδευτικών ως προς τη χρήση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Ως εκ τούτου, προτείνεται η υιοθέτηση πολιτικών ενημέρωσης και επιμόρφωσης, κυρίως των μεγαλύτερης ηλικίας εκπαιδευτικών καθώς και εκείνων που κατέχουν μόνο βασικό τίτλο σπουδών, τόσο ως προς τη διαδικασία αποτελεσματικής εφαρμογής της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης όσο και ως προς την αποτελεσματική διαχείριση των προβλημάτων που ανακύπτουν.

Βασικοί περιορισμοί της παρούσας έρευνας είναι η συγκέντρωση δεδομένων μόνο από εκπαιδευτικούς ΕΠΑΛ και μόνο σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα μετά την πανδημία. Στο πλαίσιο αυτό, σε επόμενες έρευνες, προτείνεται η αξιολόγηση της επίδρασης που είχε η πανδημία στις απόψεις των εκπαιδευτικών για την εξ αποστάσεως διδασκαλία συνολικά στους εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ η συγκέντρωση δεδομένων πριν και μετά από προγράμματα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών μπορεί να συμβάλει στην καλύτερη αξιολόγηση των απόψεων και των αντιλήψεων που έχουν οι εκπαιδευτικοί για την αποτελεσματικότητα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Αναφορές

Al Zahrani, A.M. (2015). Enriching professional practice with digital technologies: faculty performance indicators and training needs in Saudi higher education. . *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*, 12(1), 44-57.

Bates, T. (2001), National strategies for e-learning in post-secondary education and training. *Fundamentals of educational planning*, 70, Retrieved 25 May 2020 from: http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/resources/publications-and-communication-materials/publications/full-list/national-strategies-for-e-learning-in-post-secondary-education-and-training/

Bhaumik, R. & Priyadarshini, A. (2020). E-readiness of senior secondary school learners to online learning transition amid COVID-19 lockdown. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), 244-256.

Carey, K. & Blatnik, S. (2005). E-learning and economic development. *Turkish online journal of distance education*, 6(1), 22-33.

Kozma, R. (2008). *Comparative analysis of policies for ICT in education*. In J. Voogt & G. Knezek (Eds.), *International handbook of information technology in primary and secondary education*. New York: Springer.

Lwoga, E. (2012). Making learning and web 2.0 technologies work for higher learning institutions in Africa. *Campus-Wide Information Systems*, 29(2) 90-107.

Robson, C. (2010). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου. Ένα μέσο για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Sun, P.C., Tsay, R.J., Finger, G., Chen, Y.Y. & Yeh, D. (2008). What drives a successful e-learning? An empirical investigation of the critical factors influencing learned satisfaction. *Computers and Educa*tion, 50(4), 1183-1202.

Wotto, M. (2020). The future high education distance learning in Canada, the United States and France: Insights from before COVID-19 secondary data analysis. *Journal of Educational Technology*, DOI:10.1177/0047239520940624.

Κιουλάνης, Σ. (2020). *Προ(σ)κλήσεις και Παραδοχές για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ή προσεγγίζοντας ερμηνευτικά μία πρόσφατη έρευνα για την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στον τόπο μας. Ανακτήθηκε στις 3 Ιουνίου 2020 από https://www.esos.gr/arthra/67058/proskliseis-kai-paradohes-gia-tin-ex-apostaseos-ekpaideysi-i-proseggizontas-ermineytika*